

Козакова О.М.

доцент кафедри економічних систем і управління інноваційним розвитком
Одеського національного політехнічного університету
e.n.kozakova@esmid.in

РОЛЬ РЕГІОНІВ В АКТИВІЗАЦІЇ ІННОВАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

АНОТАЦІЯ. Розглянуто необхідність перенесення центру інноваційної політики в Україні на регіональний рівень

КЛЮЧОВІ СЛОВА: регіон, інноваційна діяльність, інноваційна політика

THE ROLE OF REGIONS IN THE INNOVATION ACTIVITY ACTIVATION

ABSTRACT. In this thesis has been researched the necessity of transferring the centrum of innovation activity to the regional level.

KEY WORDS: region, innovation activity, innovation policy.

Ключовим фактором забезпечення ефективного господарювання в сучасних умовах є новітні знання, наукові ідеї, інноваційні пропозиції. Інтелектуальна праця стає головним імперативом реалізації концепції економіки знань постіндустріального суспільства.

На противагу цьому інноваційні процеси в Україні слабо реалізуються. Формування ринку інновацій відбувається у малосприятливому зовнішньому і внутрішньому середовищі, що є наслідком дії низки внутрішніх та зовнішніх факторів. Зростання ВВП країни за рахунок впровадження новітніх технологій спеціалісти оцінюють у 0,7-1,0 %. Економіка характеризується сировинним, низько технологічним устроєм. Матеріально-технічний, кадровий потенціал економічного зростання фокусується переважно у традиційних галузях. У структурі промисловості домінують виробництва третього і четвертого технологічних укладів, п'ятий та шостий уклади займають незначну питому вагу [1]. За глобальним індексом інновацій Україна посіла у 2013 році 71-е місце в світі, у 2014 році – 63 [2].

Тому об'єктивно необхідним є перехід до реальної інноваційної діяльності, коли інновації стають «точками зростання», домінантою структурної перебудови економіки, підвищення її конкурентоспроможності. В цьому процесі роль регіонів суттєво підвищується. З урахуванням їх просторових особливостей за природним, історичним, економічним, соціальним, демографічним та іншими факторами вони можуть стати «місцями» інноваційного зростання національної економіки [3].

Досвід розвинутих країн за останні десятиліття свідчить про перенесення центру інноваційної політики на регіональний рівень, результатом чого є трансформація системи організаційних форм розміщення продуктивних сил, самого устрою економіки.

Методологічним підґрунтям такої політики є теорії та концепції просторової економіки. В працях В. Лаунгарта, В. Кристаллера, А. Леша, У. Айзарда, С. Харрриса, Д. Рея та інших сформульовані підходи щодо визначення територіальних проблем ринку та розміщення підприємств, зв'язку розвитку регіональних ринків з їх ринковими потенціалами, значущості полюсів розвитку та центральних місць для формування комплексу взаємопов'язаних видів діяльності. В цілому регіон розглядається як багатоаспектний суб'єкт економічних відносин, багатофункціональна економічна система.

З позиції системного підходу регіон є відносно відокремленою системою, а саме системою 1) суспільного відтворення як сукупністю різних галузей, які охоплюють виробництво, розподіл, обмін та споживання товарів і послуг; 2) соціально-економічних відносин з існуванням різних форм власності, з характерною концентрацією населення, капіталу і праці; 3) господарських взаємозв'язків з іншими регіонами як сукупністю відносин, пов'язаних певним ступенем спеціалізації та кооперації праці. На цій основі в сучасних умовах регіон виступає як частина інноваційного простору, де формується ринкове середовище, межі якого визначаються системою економічних зв'язків між суб'єктами господарювання щодо руху інноваційного продукту. Характер цих зв'язків може задаватися підприємствами лідируючих прогресивних галузей, які створюють нові товари та послуги і формують мережу взаємопов'язаних та взаємозамінних видів діяльності. Це в свою чергу формує спільність економічних інтересів суб'єктів господарювання регіону, веде до становлення і розвитку цілісних економічних організмів у формі виробничо-територіальних комплексів, інноваційних центрів, технопарків, виробничих кластерів та інноваційних бізнес-інкубаторів. Саме такі форми організації продуктивних сил характеризують розвиненість інноваційної інфраструктури, коли поєднуються всі складові інноваційного процесу – ідея, наука, технологія, виробництво та ринок. Розвиток процесів концентрації та інтеграції виробництва за таких умов може сприяти подоланню тісної прив'язки регіону до його конкретно-історичної спеціалізації та сформувати гнучку здатність до комплексної інноваційної діяльності.

З урахуванням особливих просторових характеристик інноваційного середовища регіону мають вибудовуватися передумови активізації його інноваційної діяльності, що є прерогативою державної інноваційної політики. Її стратегічна спрямованість має базуватися на визначенні сильних та слабких сторін кожного регіону, його можливостей та загроз щодо інноваційної діяльності. Таке позиціонування регіону дає можливість визначити ступінь впливу державної інноваційної політики на регіональний ринок, динаміку і напрями зміни правового середовища діяльності фірм, тип формування регіональних інноваційних стратегій та програм розвитку. Так, за наявності розвинутого науково-технічного та інтелектуального потенціалів регіону може бути розроблена стратегія «технологічної ніши», що передбачає концентрацію капіталу і праці з розробки і виробництва особливих технологій і продуктів; за наявності особливих ознак географічного положення регіону – стратегія

виключних можливостей; за наявності достатньої кількості корисних копалин – стратегія інноваційного освоєння природного потенціалу тощо [4].

Прогнозування інноваційної активності регіонів має бути передусім на загальнонаціональному рівні, що юридично «закріпить» інноваційний напрямок розвитку регіонів, мобілізує їх внутрішні резерви та забезпечить керованість інноваційного процесу. Між тим, ефективна реалізація інноваційного потенціалу регіонів можлива лише за комплексного забезпечення інноваційної діяльності, а саме фінансового забезпечення, стимулювання інноваційної діяльності, організаційного, матеріально-технічного та кадрового забезпечення. Тому для надання відчутного поштовху інноваційного розвитку регіонів України перш за все необхідно:

- удосконалити законодавчу базу та нормативно-правові акти, що стримують розвиток інноваційної діяльності в регіонах;
- розробити комплекс заходів щодо стимулювання капіталовкладень у розвиток виробничої та інноваційної інфраструктури;
- структурувати саму систему управління інноваційною сферою на загальнодержавному, регіональному та місцевому рівнях.

Література:

1. Konceptsiya podal'shogo rozvitku innovaciinoi diyal'nosti v Ukraini. Proekt.- [Elektronni resurs]. – Rezhim dostupu: www.minindustry.crimea-portal.gov.ua/rus/downloads/koncept.doc
2. Наукова та інноваційна діяльність в Україні у 2014 році. Державна служба статистики України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: www.ukrstat.gov.ua
3. Соловйов В. П. Інноваційний розвиток регіонів: питання теорії та практики : монографія / В. П. Соловйов, Г. І. Кореняко, В. М. Головатюк. – К. : Фенікс, 2008. – 224 с.
4. Инновационный менеджмент: Концепции, многоуровневые стратегии и механизмы инновационного развития: Учеб. пособие / Под ред. В. М. Аньшина, А. А. Дагаева. – 2-е изд., перераб., доп. – М.: Дело, 2006. – 584 с.